

PISA Türkiye

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *PISA Türkiye*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=29102>

Özet

PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) Türkiye, Ekonomik Birlik ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından yürütülen uluslararası bir araştırmaya Türkiye'deki uygulamaları ifade eder. Bu program, **15 yaşındaki öğrencilerin**, zorunlu eğitimlerinin sonunda modern toplumlarda tam olarak yer alabilmek için gerekli bilgi ve becerileri ne ölçüde edindiklerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye, PISA döngülerine aktif olarak katılmakta ve bu uluslararası değerlendirme aracıyla kendi eğitim sisteminin gücünü ve iyileştirilmesi gereken alanları analiz etmektedir. PISA Türkiye uygulamaları, öğrencilerin **okuma, matematik ve fen bilimleri** okuryazarlık alanlarındaki performansları ölçerken, aynı zamanda öğrenme ortamları ve öğrenci tutumları hakkında da değerli veriler toplamaktadır. Bu veriler, ülkenin eğitim politikalarının oluşturulmasında ve geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

PISA Türkiye, uluslararası bir ölçenin yerel bağlama **uyarlanmış** bir versiyonu olarak iktisadî görür. Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından koordine edilen bu uyarılama süreci, PISA çerçevesinin ulusal müfredat ve kültürel özelliklerle uyumlu hale getirilmesini içerir. Değerlendirme sonuçları, Türkiye'nin eğitimdeki başarıları uluslararası düzeyde karşılaştırma imkanı sunarak, eğitimde reform çabalarına yön vermektedir. Bu bağlamda, PISA Türkiye yalnızca bir öğrenci başarı testi olmanın ötesinde, ulusal eğitim sisteminin sürekli gelişimini destekleyen kapsamlı bir **eğitimsel değerlendirme** aracıdır.

Anahtar Kelimeler

PISA, Türkiye, Eğitim Değerlendirme, OECD, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı, Okuryazarlık, Matematik, Fen Bilimleri, Eğitim Politikası, Öğrenci Başarıları, Uluslararası Karşılaştırma, Beceri Değerlendirme.

Yazarlar

PISA programının kendisi, OECD tarafından uluslararası uzmanlar ve katılımcı ülkelerin temsilcilerinden oluşan bir konsorsiyum aracılığıyla geliştirilmektedir. Türkiye'deki PISA uygulamalarının ve ulusal raporlamanın ana sorumlusu ve koordinatörü, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)'dir. Bu nedenle, PISA Türkiye'nin "yazarları" tekil kişiler yerine, ulusal düzeydeki eğitim otoriteleri ve onların görevlendirdiği uzman ekipler olarak tanımlanabilir. Ulusal raporlar ve analizler genellikle MEB bünyesindeki ilgili birimler tarafından hazırlanır ve yayımlanır.

Amaç

PISA Türkiye'nin temel amacı, Türkiye'deki **15 yaşındaki öğrencilerin**, okulda öğrendikleri bilgi

ve becerileri gerçek yaşam durumlarında ne kadar etkili kullanabildiklerini belirlemektir. Bu, öğrencilerin sadece ezberlenmiş bilgilere sahip olup olmadıkları değil, aynı zamanda eleştirel düşünme, problem çözme ve çeşitli alanlarda öğrendiklerini uygulama yeteneklerini de ölçmeyi hedefler. Program, öğrencilerin **okuma okuryazarlığı**, **matematik okuryazarlığı** ve **fen okuryazarlığı** becerilerini değerlendirerek, gençlerin gelecekteki eğitim ve iş yaşamları için ne kadar iyi hazırlanmış olduklarına dair önemli göstergeler sunar.

Bir diğer önemli amaç ise, Türkiye'nin eğitim sisteminin performansını uluslararası düzeyde karşılaştırmaktır. **PISA** sonuçları, Türkiye'nin diğer **OECD** üyesi ve ortak ülkelerle karşılaştırıldığında nerede durduğunu gösterir. Bu karşılaştırmalar, Türkiye'nin eğitim sisteminin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkararak, eğitim politikalarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi için kanıta dayalı kararlar alınmasına yardımcı olur. Ayrıca, PISA, eğitimde fırsat eşitliği, öğrenci motivasyonu ve öğrenme ortamının kalitesi gibi faktörleri de inceleyerek, eğitim sisteminin daha kapsamlı bir resmini sunmayı hedefler.

Yapı

PISA'nın psikolojik yapısı, geleneksel akademik bilgi ölçümünden farklı olarak, **okuryazarlık** kavramına odaklanır. Bu, öğrencilerin belirli bir müfredat ne kadar öğrendiğinden ziyade, bilgi ve becerilerini çeşitli bağlamlarda anlamlandırma, kullanma ve yansıtma yeteneklerini ölçtüğü anlamına gelir. Program, her döngüde bir ana alan (okuma, matematik veya fen bilimleri) ve iki yardımcı alan değerlendirir. Ana alan daha derinlemesine incelenir ve ek bir yenilikçi alan (örneğin, küresel yeterlilik veya yaratıcı düşünme) da test edilebilir. Bu yaklaşım, öğrencilerin karmaşık sorunlarla başa çıkma ve yeni durumlara uyum sağlama kapasitelerini değerlendirmeyi amaçlar.

PISA Türkiye'de uygulanan test maddeleri, öğrencilerin bilişsel süreçlerini ve **üst düzey düşünme becerilerini** harekete geçirecek şekilde tasarlanır. Maddeler genellikle gerçek yaşam senaryolarına dayanır ve öğrencilerden bilgiye erişme, yorumlama, değerlendirme ve uygun çözümler üretme gibi becerileri kullanmalarını beklenir. Değerlendirme, öğrencilerin farklı okuryazarlık düzeylerindeki performanslarını gösteren bir yeterlilik ölçüsü sunar. Bu yapı, eğitimcilerin ve politika yapımcıların, öğrencilerin sadece ne bildiğini değil, bildiklerini ne kadar etkili kullanabildiklerini anlamalarına yardımcı olur.

Geçerlik

PISA testlerinin **geçerliliği**, uluslararası düzeyde kapsamlı bir geliştirme ve pilot uygulama süreciyle sağlanmaktadır. Test maddeleri, uluslararası uzmanlar tarafından titizlikle hazırlanmakta, kültürel ve dilsel farklılıklar göz önünde bulundurularak uyarlanmakta ve pilot testlerle geçerlikleri sağlanmaktadır. PISA'nın geçerliliği, programın hedeflenen okuryazarlık

becerilerini gerçekten ölçtüğüne dair kanıtlar sunan kapsamlı psikometrik analizlere dayanır. Türkiye'deki PISA uygulamaları için ise, uluslararası çerçeveye uygun olarak yapılan **dilsel ve kültürel uyarlama** çalışmaları, testin Türk öğrencileri için de geçerli olması sağlamaya amaçlar.

Kaynak içerikte PISA Türkiye için özel bir geçerlik bilgisi sunulmamış olsa da, Türkiye'nin katıldığı, OECD'nin belirlediği katı uluslararası standartlara uygun bir uygulama ve değerlendirme sürecini gerektirir. Bu standartlar, test maddelerinin içeriğinin, biçiminin ve ölçtüğü yapıların geçerliğini güvence altına alır. Türkiye'de yapılan uyarlama çalışmaları geçerliyi, test maddelerinin Türk eğitim sistemi ve kültürel bağlamıyla uyumluluğu, öğrencilerin test maddelerini doğru anlaması ve testin hedeflenen yetkinlikleri ölçmedeki etkinliği gibi boyutlarda değerlendirilir.

Güvenirlilik

PISA değerlendirmelerinin **güvenirli**yi, uluslararası düzeyde yüksek standartlarda yürütülen test geliştirme, uygulama ve puanlama süreçleriyle sağlanmaktadır. Test maddelerinin tutarlılığı, ölçülen becerilerin istikrarlı bir şekilde değerlendirilmesi ve farklı zamanlarda veya farklı test formlarında benzer sonuçlar elde edilmesi, güvenilirliğin temelini oluşturur. PISA, bu güvenilirliği sağlamak için karmaşık Madde Tepki Kuramı (IRT) modelleri ve standart hata hesaplamaları gibi ileri psikometrik teknikler kullanır.

Kaynak içerikte PISA Türkiye'ye özgü bir güvenilirlik bilgisi belirtilmemiş olsa da, Türkiye'deki uygulamalar uluslararası PISA protokollerine sık sık başvuru yapılarak yürütülür. Bu protokoller, testin uygulanmasından puanlamasına kadar tüm süreçlerde tutarlılığı ve standartla olmayı garanti eder. Ulusal düzeyde yapılan uyarlama ve pilot çalışmaları, testin Türk nüfusu için de yeterli güvenilirliğe sahip olduğunu doğrulamak amacıyla gerçekleştirilir. Bu sayede, PISA Türkiye sonuçlarının güvenilir ve tekrarlanabilir olduğu varsayılırsa, bu da eğitim politikalarının oluşturulmasında sağlam bir temel sunar.

Faktör Analizi

PISA, değerlendirme alanlarının oluşturulması ve öğrenci performansını modellemede geleneksel **faktör analizi** yöntemlerinden ziyade daha çok Madde Tepki Kuramı (IRT) modellerinden yararlanır. Özellikle, çok boyutlu IRT modelleri, PISA'nın temel okuryazarlık alanları (okuma, matematik, fen bilimleri) arasındaki ilişkileri ve öğrencilerin bu alanlardaki beceri düzeylerini daha sofistike bir şekilde analiz etmesine olanak tanır. Bu modeller, her bir öğrencinin performansını, test maddelerinin zorluk derecesi ve ayırt edicilik gücünü dikkate alarak bir ölçek üzerinde konumlandırır.

PISA'da, her bir okuryazarlık alanı için ayrı yeterlilik ölçekleri oluşturulur ve öğrencilerin bu

ölçekler üzerindeki konumlar? puanlarla ifade edilir. Geleneksel faktör analizi, test maddelerinin alt?nda yatan gizli yap?lar? ke?fetmek için kullan?labilirken, PISA'n?n metodolojisi, ö?rencilerin belirli beceri düzeylerine ula?ma olas?lıklar?n? modellemek için IRT'yi tercih eder. Bu yakla??m, PISA'n?n uluslararası kar??la?t?rmalarda ve zaman içindeki de?i?imleri izlemede yüksek düzeyde hassasiyet ve tutarlılık sa?lamasına yard?mc? olur. PISA Türkiye uygulamalar? da bu uluslararası psikometrik yakla??mlar? benimser ve ulusal verilerin analizinde ayn? metodolojileri kullan?r.

Enstrüman

Test Türü: Uluslararası Standartla?t?r?lm?? Ba?ar? Testi / E?itimsel De?erlendirme

Biçim: PISA testleri, hem **çoktan seçmeli sorular** hem de ö?rencilerin kendi cevaplar?n? yazmalar?n? veya sorunlar? çözmelerini gerektiren **aç?k uçlu sorular** içermektedir. Son yıllarda, de?erlendirmeler büyük ölçüde **bilgisayar tabanlı? test** format?na geçmi?tir, bu da dinamik ve etkile?imli görevlerin kullan?m?na olanak tan?r. Bilgisayar tabanlı? testler, ö?rencilerin dijital okuryazarlık becerilerini de dolaylı olarak de?erlendirme potansiyeli sunar.

Mevcut Diller: PISA testleri, OECD taraf?ndan belirlenen orijinal ?ngilizce ve Frans?zca versiyonlar?ndan, katılımc? ülkelerin resmi dillerine titizlikle çevrilmekte ve uyarlanmaktadır. PISA Türkiye uygulamalar? için testler tamamen **Türkçe** olarak sunulmaktadır. Bu çeviri ve uyarlama süreci, kültürel ve dilsel e?de?erli?i sa?lamak amacıyla uluslararası uzmanlar ve Türk dilbilimciler ile e?itim uzmanlar? i? birli?iyle yürütülür.

Popülasyon Grubu: De?erlendirme, tüm katılımc? ülkelerde **15 ya??ndaki ö?rencileri** hedef alır. Bu ya? grubu, ço?u ülkede zorunlu e?itimin sonuna yakla?t??? veya tamamlad??? bir dönemi temsil eder. PISA, belirli bir s?n?f düzeyini de?il, belirli bir ya?taki ö?renci popülasyonunu hedefleyerek, farklı e?itim sistemlerindeki farklı okul yap?lar?na rağmen uluslararası kar??la?t?rmalara olanak tan?r.

Ya? Grubu: 15 ya? (Testin yap?ld??? yıl itibarıyla 15 ya? 3 ay ile 16 ya? 2 ay arasındaki ö?renciler).

Popülasyon Detaylar?: PISA Türkiye'ye, Türkiye'deki tüm okul türlerinden (örneğin, genel liseler, mesleki ve teknik liseler, imam hatip liseleri vb.) ve tüm bölgelerden, 15 ya? grubuna dahil olan ve zorunlu e?itimin sonuna yakla?m?? veya tamamlam?? ö?renciler katılmaktadır. Örneklem, ülkedeki 15 ya??ndaki ö?renci popülasyonunu istatistiksel olarak temsil edecek ?ekilde titizlikle seçilir. Bu, sonuçlar?n ulusal düzeyde genellenebilir olmasına sa?lar.

Test Metodolojisi: PISA, **bilgisayar tabanlı? adaptif test** tekniklerini kullanmaktadır. Bu metodoloji, her ö?renciye kendi performans düzeyine uygun zorlukta maddeler sunarak daha

verimli ve do?ru bir ölçüm yap?lmas?n? sa?lar. Test maddeleri, uluslararası bir havuzdan seçilir ve her bir ö?renciye farklı bir madde seti sunulur. Test güvenliği ve madde havuzunun geni?li?i korunur. PISA döngüleri **üç y?l**da bir tekrarlanır ve her döngüde farklı bir ana okuyucu alan? üzerinde yo?unla?l?rken, di?er alanlar daha az kapsaml? bir ?ekilde de?erlendirilir.

Anahtar Kelimeler

PISA, Türkiye, E?itim Sistemi, Ö?renci Yeterlilikleri, Uluslararası Kar??la?tırma, Okuma Okuyucu Alan?, Matematik Okuyucu Alan?, Fen Okuyucu Alan?, E?itimsel Ölçme, OECD Raporları, Beceri Geli?imi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Uygulanabilir De?il (PISA, tekil bir yazar yerine uluslararası bir konsorsiyum ve ulusal bir bakanlık tarafından yürütülen bir programdır. Bu nedenle, bireysel ORCID tan?mlay?c?lar? geçerli de?ildir.)

Kurum E-posta Adresleri: Uygulanabilir De?il (Genel olarak, Türkiye Cumhuriyeti Millî E?itim Bakanlı??'nın resmi ileti?im kanalları ve ilgili birimlerin kurumsal e-posta adresleri üzerinden ileti?im sa?lanabilir. Bireysel e-posta adresleri kamuya aç?k olarak belirtilmemektedir.)

Yaz?ma Adresi: Türkiye Cumhuriyeti Millî E?itim Bakanlı??, Ölçme, De?erlendirme ve S?nav Hizmetleri Genel Müdürlü?ü, Emniyet Mahallesi, Milas Sokak No:8, Yenimahalle, 06560 Ankara, Türkiye.

?zinler ve Ücretler ile Test Y?l?

PISA, uluslararası bir program olup, Türkiye'nin katılımı OECD ile yapılan anlaşmalar çerçevesinde gerçekleşir. Türkiye'nin katılımı, ulusal bütçeden finanse edilen bir taahhüttür ve programın geli?tirilmesi, uygulanması ve raporlanması için gereken kaynakları içerir. Ara?tırmacılar ve eğitim uzmanları, PISA verilerine ve raporlarına genellikle OECD'nin ve Türkiye Cumhuriyeti Millî E?itim Bakanlı??'nın resmi web siteleri aracılığıyla **ücretsiz** olarak erişebilirler. Özel veri analizleri veya daha derinlemesine ara?tırmalar için ek izinler ve prosedürler gerekebilir.

PISA de?erlendirmeleri **üç y?l**da bir düzenlenmektedir. Türkiye, ilk olarak 2003 döngüsünden itibaren PISA'ya katılım sağlamıştır ve o tarihten itibaren düzenli olarak her döngüde yer almıştır. En son test yılları arasında 2018 ve 2022 (COVID-19 pandemisi nedeniyle 2021'den ertelendi) bulunmaktadır. Her test döngüsü, öğrencilerin belirli bir dönemdeki performansını yansıtarak, zaman içindeki eğitimsel gelişimleri izleme imkanı sunar.

Referanslar

PISA sorunlar?na ula?mak için t?klay?n?z: http://pisa.meb.gov.tr/?page_id=617

OECD PISA Official Website: <https://www.oecd.org/pisa/>

Türkiye Cumhuriyeti Millî E?itim Bakanl??? (MEB) PISA Sayfas?: <http://pisa.meb.gov.tr/>

OECD (2019), PISA 2018 Assessment and Analytical Framework, PISA, OECD Publishing, Paris. (Genel PISA çerçevesi için örnek bir referans)

OECD (2023), PISA 2022 Results (Volume I): The State of Global Education, PISA, OECD Publishing, Paris. (En güncel PISA sonuçlar? için örnek bir referans)

PISA Türkiye Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Kaynak içerikte do?rudan PISA Türkiye'ye ait ölçek maddeleri bulunmamaktad?r. Bunun yerine, PISA sorular?na ula?mak için a?a??daki ba?lant? verilmi?tir:

PISA sorunlar?na ula?mak için t?klay?n?z:

http://pisa.meb.gov.tr/?page_id=617